

ASIA Päätöksen selkeys

KANTELU

A arvostelee oikeuskanslerille osoittamassaan 3.4.2012 päivätyssä kantelussa vakuutusoikeyden 30.1.2012 antamaa päätöstä. A:n mukaan päätöksen ratkaisu ja perustelut ovat ristiriitaiset ja niitä on vaikea ymmärtää. Päätöksessä on kysymys A:n työkyvyttömyyseläkeasiassa annettusta ratkaisusta.

SELVITYS

Vakuutusoikeyden on antanut 18.6.2012 päivätyyn lausunnon, jonka liitteenä on kantelussa tarkoitettujen asioiden ratkaisemiseen osallistuneiden vakuutusoikeyden tuomareiden B:n ja C:n 4.6.2012 päivätyt selvitykset.

VASTINE

A on antanut 28.7.2012 päivätyyn vastineeseen.

MUUT ASIAKIRJAT

Oikeuskanslerinvirastoon on hankittu A:n edellä mainittua asiaa koskevat Kansaneläkelaitoksessa arkistoidut asiakirjat.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutoista samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Vakuutuslainsäädännön 16 §:n 1 momentin mukaan asian käsittelyssä vakuutuslainsäädännössä sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996), jollei erikseen toisin säädetä.

Hallintolainkäyttölain 9 luvussa säädetään päätöksenteosta. Lukuun sisältyvässä 53 §:ssä säädetään päätöksen perustelemisesta ja 54 §:ssä päätöksen sisällöstä.

Hallintolainkäyttölain 53 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluista on ilmentävä, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja millä oikeudellisella perusteella siihen on päädytty.

Oikeuskirjallisuudessa on päätöksen perustelemisesta todettu muun muassa, että hallintolainkäyttöpäätöksen perustelemisellä on tärkeää asianosaisten oikeusturvan sekä asiassa aikaisemmin päätöksen tehneen hallintoviranomaisen ja täytäntöönpanoviranomaisen toiminnan kannalta. ”Perusteluilla on keskeinen merkitys muutoksenhakuoikeuden käyttämisen kannalta ja perusteluilla on merkitystä muutoksenhakuviranomaisen toimintaan. Hyvät perustelut voivat luonnollisesti vähentää muutoksenhaun tarvetta. Kunnolliset perustelut saattavat lisätä luottamusta hallintolainkäyttöön ja ne voivat antaa hallintolainkäytölle uskottavuutta oikeusturvan takaajana.” (Veijo Tarukannel, Heikki Jukarainen; Oikeudenkäynti hallintotuomioistuimessa, 3. painos, Saarijärvi 2000, s. 289)

Hallintolainkäyttölain 54 §:n päätöksestä on käytävä ilmi: 1) valitusviranomaisen nimi ja päätöksen päiväys; 2) valittajan nimi ja päätös, josta valitetaan; 3) tarpeellisilta osiltaan selostus asian aikaisemman käsittelyn vaiheista; 4) selostus asianosaisten vaatimuksista ja tarpeellisilta osiltaan niiden perusteista; 5) tarpeellisilta osiltaan selostus asiassa annetuista selvityksistä; 6) päätöksen perustelut ja lopputulos; sekä 7) päätöksentekoon osallistuneiden henkilöiden nimet sekä, jos asiasta on äänestetty tai esittelijä on ilmoittanut eriävän mielipiteensä, ilmoitus siitä, jolloin eriävät mielipiteet on liitettävä päätökseen. Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu selostus voidaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä päätökseen kokonaan tai tarpeellisilta osin jäljennös alemman viranomaisen päätöksestä, vireillepanoasiakirjasta tai muusta asiakirjasta, jos päätöksen selvyys ei siitä vaarannu.

Vakuutuslainsäädännön 30.1.2012 antamassa päätöksessä on seuraavat otsikot: Muutoksenhakija, Eläkelaitos, Valituksenalainen päätös, Asia, Muutoksenhaku vakuutuslainsäädännön ja sen alakohdista Suoritettavat välitoimet sekä Vakuutuslainsäädännön ratkaisu ja sen alakohdista Ratkaisun perustelut, Sovellatut oikeusohjeet, Muutoksenhaku ja Ratkaisukokoonpano.

Tarkastelen seuraavassa vakuutusoikeuden päätöstä tarkemmin eräiltä kohdin:

1) Vakuutusoikeuden päätöksen Vakuutusoikeuden ratkaisu -kohtaan on kirjattu, että:

”Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätöstä ei muuteta. Valitus hylätään. Asia siirretään Kansaneläkelaitokselle käsiteltäväksi siltä osin kuin kysymys on A:n työkyvyn arvioimisesta elokuun 2010 jälkeisenä aikana.”

A on tuonut kantelussaan esille mainitun kohdan esimerkkinä päätöksen ristiriitaisista toteamuksista.

Vakuutusoikeus on selvityksessään todennut, että vakuutusoikeuden antamassa ratkaisussa on valitus hylätty siltä osin kuin se koskee syyskuuta 2010 edeltävää aikaa. Vakuutusoikeus on päätöksessään lisäksi katsonut, että ottaen huomioon Kansaneläkelaitoksen muutoksenhakuprosessin aikana muuttunut kanta, asia on parhainta siirtää Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se koskee työkyvyn arviointia elokuun 2010 jälkeiseltä ajalta.

Totean, että vakuutusoikeuden ratkaisusta ei selkeästi ilmene, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätöstä ei muuteta ja että valitus hylätään siltä osin kuin se koskee aikaa ennen 1.9.2010. Asia on kylläkin välillisesti pääteltävissä siitä, että asia on siirretty 1.9.2010 jälkeiseltä ajalta Kansaneläkelaitoksen arvioitavaksi.

2) Vakuutusoikeuden päätöksen Ratkaisun perustelut -kohtaan on kirjattu muun muassa, että:

”Vakuutusoikeus hyväksyy muutoksenhakulautakunnan päätöksen perustelut. Esitetty uusi lääketieteellinen selvitys koskee syyskuun 2010 jälkeistä aikaa eikä se aiheuta muutosta sitä edeltävään työkyvyn arviointiin. Vakuutusoikeus katsoo, ettei A:ta voida asiassa esitetty uusikin selvitys huomioon ottaen pitää kansaneläkeläisissä tarkoitettulla tavalla työkyvyttömänä.”

A toteaa kantelussaan, että ratkaisun perustelut saavat hänet hämilleen, kun hän ei ymmärrä mitä niissä todellisuudessa tarkoitetaan. A toteaa, että perusteluissa viitataan uuteen lääketieteelliseen selvitykseen ja mainitaan, että se koskee syyskuun 2010 jälkeistä aikaa. Edelleen vakuutusoikeus katsoo, ettei häntä uusikaan selvitys huomioon ottaen ole pidettävänä kansaneläkeläisissä tarkoitettulla tavalla työkyvyttömänä.

Vakuutusoikeus on todennut selvityksessään, että vakuutusoikeuden päätöksessä on siltä osin kuin valitus on hylätty syyskuuta 2010 edeltävältä ajalta viitattu sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätöksen perusteluihin hyväksymällä ne sekä toteamalla lisäksi, että uusi lääketieteellinen selvitys koskee syyskuun 2010 jälkeistä aikaa eikä se siten aiheuta muutosta sitä edeltävään työkyvyn arviointiin. Selvityksen mukaan vakuutusoikeus ei ole päätöksessään ottanut kantaa A:n oikeuteen kansaneläkeläin mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen elokuun 2010 jälkeiseltä ajalta. Vakuutusoikeuden mukaan kysymys ei ole ristiriitaisuudesta, vaan siitä, että asiassa on arvioitu työkyvyttömyyttä ajalta ennen syyskuuta 2010 ja päädytty hylkäävään ratkaisuun sekä siirretty asia uuden selvityksen johdosta elokuun 2010 jälkeiseltä ajalta Kansaneläkelaitokselle.

Totean, että vakuutusoikeuden päätöksen perusteluista ei selkeästi ilmene se, että muutoksenhakulautakunnan päätöksen perustelut on hyväksytty koskien 1.9.2010 edeltävää aikaa, minkä johdosta päätöksen perustelut voivat vaikuttaa hieman ristiriitaisilta.

Lisäksi totean, että päätöksen perustelut voi käsittää siten, että vakuutusosoikeus on jo ennakolta, ennen kuin Kansaneläkelaitos on asiaa käsitellyt, ottanut kantaa A:n työkyvyttömyyteen myös elokuun 2010 jälkeiseltä ajalta. Käsitys syntyy siitä, että vakuutusosoikeus on perusteluissaan todennut, ettei A:ta voida asiassa esitetty uusikin selvitys huomioon ottaen pitää kansaneläkeläisissä tarkoitettulla tavalla työkyvyttömänä, mainitsematta mitä aikaa tämä kannanotto koskee. Vakuutusosoikeuden selvityksen mukaan vakuutusosoikeuden päätöksessä on tarkoitettu, että A:ta ei ole uuden selvityksen perusteella voitu pitää työkyvyttömänä 1.9.2010 edeltävänä aikana. Tämä ei kuitenkaan ilmene selkeästi perusteluista.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Tuomioistuimen ratkaisun perusteluineen tulee olla niin selkeä ja täsmällinen, ettei asianosainen sen luettuaan jää epä tietoisuuteen siitä, miten hänen asiansa on ratkaistu ja miksi se on ratkaistu kyseisellä tavalla.

Vaikka vakuutusosoikeuden A:n asiassa 30.1.2012 antamasta päätöksestä voi katsoa ilmenevän hallintolainkäyttölain 53 ja 54 §:ssä säädetyt tiedot, eivät päätös ja sen perustelut ole lukijalle vaivatta ymmärrettävissä. Jotkut päätöksessä olevat lausumat vaikuttavat olevan keskenään ristiriitaisia ja lukija joutuu tekemään oletuksia päätöksen ymmärtämiseksi. Tämä on omiaan aiheuttamaan epä tietoisuutta päätöksen todellisesta sisällöstä ja ratkaisun sekä sen perusteluiden oikeellisuudesta. Sen vuoksi saatan vakuutusosoikeuden tietoon edellä esittämäni näkökohdat ja kiinnitän sen huomiota päätösten selkeyteen.

Kirjoituksen liitteet palautetaan A:lle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
